

MUZEUM
HISTORII
ŻYDÓW
POLSKICH

וירטואלני שזטעל

O PROJEKCIE

SPOŁECZNOŚĆ SZTETLA

AKTUALNOŚCI

PARTNERZY

WOŁONTARIAT

KSIĘGA GOŚCI

KONTAKT

EN | DE | עברית

STRONA GŁÓWNA

MIASTA

LUDZIE

GALERIA

SŁOWNIK

BIBLIOGRAFIA

POMOC

Szukaj

שטעטל פאגמא

מיאסט

לודזיע

גאלעריא

שלאגער

ביבליאגראפיע

פאדע

זוכן

**Wirtualny Sztetl - Muzeum
Historii Żydów Polskich**

www.sztetl.org.pl

Kalendarz żydowski

Świecznik chanukowy, Muzeum Ziemi Kępińskiej

Judaika w Kamienicy Celejowskiej, Kazimierz nad Wisłą, fot. K. Bielawski

Miesiąc	Ilość dni	Odpowiednik kalendarza gregoriańskiego	Święto
Tiszri	30	wrzesień-październik	Rosz ha-Szana oraz Jom Kippur 7 dni Sukkot zakończone Szmini Aceret oraz Simchad Tora
Cheszwan	29 lub 30	październik-listopad	
Kislew	30 lub 29	listopad	Chanuka
Tewet	29	grudzień-styczeń	Post upamiętniający oblężenie Jerozolimy
Szwat	30	styczeń-luty	Tu bi-Szwat
Adar	29 lub 30	luty-marzec	Purim
Adar II	29	marzec-kwiecień	
Nisan	30	marzec-kwiecień	Pesach
Ijar	29	kwiecień-maj	Dzień Niepodległości oraz Rocznicza Zagłady
Siwan	30	maj-czerwiec	Szawuot
Tamaz	29	czerwiec-lipiec	Tamurz symbol niewoli i post upamiętniający zdobycie i zburzenie Jerozolimy
Aw	30	lipiec-sierpień	9 dni dalszego postu i dni półpokutnych ku pamiętce zdobycia Jerozolimy po których następuje Tisza be-Aw upamiętniający zburzenie obu świątyń.
Elul	29	sierpień-wrzesień	przygotowanie do Nowego Roku

Kalendarz żydowski

Dni

Kalendarz stanowi system rachuby czasu oparty na cyklu księżycowym i słonecznym. Jest on ściśle związany z naturą. Wszelkie obliczenia, które pomagają ustalić daty świąt, wychodzą z obserwacji przyrody. Ponieważ nie ma możliwości zaobserwowania północy jako granicy między kolejnymi dniami, w tradycji żydowskiej zachował się zwyczaj obliczania dni od wschodu bądź od zachodu słońca. Obrządek w świątyni uporządkowany został od świtu, wszystko od inne – od zachodu słońca. Ponieważ na różnych szerokościach geograficznych zachody słońca odbywają się o innej porze, z czasem godzinę wyznaczającą np. początek szabasu, ogłaszano w prasie.

Tygodnie

Tydzień jest dla Żydów jednostką podstawową w rytualnej rachubie czasu. W języku hebrajskim nie ma własnych nazw na każdy dzień tygodnia. Określa się je jako „pierwszy dzień” – niedziela, „drugi dzień” – poniedziałek itd.

Miesiące

Miesiąc to okres przejścia księżyca od nowiu do pełni – ok. 29, 5 dnia. Jedno okrążenie Ziemi wokół Słońca – czyli jeden rok – wynosi ok. 365, 25 dnia. Kalendarz księżycowy ma 354 dni w roku, słoneczny zaś 356. Różnica między kalendarzem księżycowym a słonecznym wynosi pełne 210 dni co 19 lat. Chcąc „pogodzić ze sobą” kalendarz słoneczny i księżycowy, Żydzi obierają jako liczbę dni w poszczególnych miesiącach 29 lub 30. Ilość miesięcy w rok to 12 lub 13. W przeciągu 19 lat, występuje 7 lat przestępnych. Rok przestępny ma dodatkowy 13 miesiąc zwany adar alef, a także 30 dzień w miesiącach cheszwan i kislew. Rok nieprzestępny składa się z 354, 355 lub 356 dni, a przestępny z 383, 384 lub 385.

Rok przestępny uznaje się na szczęśliwy, bowiem większa ilość szabasów – możliwości świętowania na cześć Pana – jest powodem do większej radości. Pierwszym miesiącem kalendarza jest Nisan, zaczynający się wczesną wiosną. Początek roku przypada natomiast na miesiąc siódmy - Tiszri (w początkach jesieni).

Lata

W kalendarzu żydowskim rachuba lat zaczyna się od dnia stworzenia świata 6 dni, które według tradycji nastąpiło 6 października 3761 p.n.e.

Szabat

„Szabat jest już blisko, wyjdźmy radośnie na jego spotkanie!
On źródłem naszego wesela i błogosławieństwa!
Był ostatnim dniem stwarzania, ale i pierwszym,
bowiem dopełnił wielkie dzieło Stwórcy”.

(Słowa hymnu odmawianego na początku szabasu, autorstwa Salomona Alcabeza Ha-Lewiego)

To jedno z najstarszych i najtrwalszych świąt w tradycji żydowskiej. W języku Żydów sefardyjskich określa się je mianem szabatu, u aszkenazyjskich zaś – szabesu, szabasu. Jest to święto upamiętniające dzień odpoczynku Boga po stworzeniu świata: „Sześć dni będziesz pracować i wykonywać wszystkie twe zajęcia. Dzień zaś siódmy jest szabatem ku czci Pana, Boga twego. Nie możesz przeto w dniu tym wykonywać żadnej pracy ani ty sam, ani syn twój, ani twoja córka, ani twój niewolnik, ani twoja niewolnica, ani twoje bydło, ani cudzoziemiec, który mieszka pośród twych bram. W sześciu dniach bowiem uczynił Pan niebo, ziemię, morze oraz wszystko, co jest w nich, w siódmym zaś dniu odpoczął. Dlatego pobłogosławił Pan dzień szabatu i uznał go za święty.” (Księga Wyjścia 20, 9-11).

Szabat rozpoczyna się w piątkowy wieczór, a kończy w wieczór sobotni, po ukazaniu trzech gwiazd.

W ten dzień każdego Żyda obowiązuje nakaz powstrzymania się od prac, m.in. czynności gospodarskich, rolniczych, sprząwania, ale również pisania, palenia ognia, gotowania posiłków, zapalania i gaszenia światła elektrycznego oraz przemieszczania się na odległość większą niż dwa tysiące kroków. Od dawna obmyślano szereg udogodnień, które pomóc miały w poradzeniu sobie z przepisami. Na czas szabatów wiele budynków zajmowanych przez Żydów łączono drutami. W ten sposób powstawało „jedno domostwo”, w ramach którego można było poruszać się swobodniej. W dobie nowoczesności pojawiły się techniczne rozwiązania, np. windy, które podczas szabatów zatrzymują się automatycznie na każdym piętrze, dzięki czemu nie trzeba wykonywać zabronionej czynności naciskania przycisku i wprowadzania mechanizmu w ruch. Dawniej w wielu domach posługiwali w czasie szabasu goje (osoby nie będące pochodzenia żydowskiego), wyręczające w pracach domowych.

Przed szabasem Żydzi obmywają się w mykwie (rytualnej łaźni).

Szabat rozpoczyna się zapaleniem przez panią domu dwóch świec. To szczególny zwyczaj podkreślający rolę kobiety – źródła światła i pokoju dla dzieci i męża. Małe dziewczynki uczą się zapalać świece już od 3 roku życia.

Podczas zapalenia, wypowiedane jest specjalne błogosławieństwo: "Bądź błogosławiony, Panie Boże nasz, Królu wszechświata, który nas uświęciłeś swoimi przykazaniami i przykazałeś nam zapalać świece Szabatu". Mężczyźni rozpoczynają szabas w synagodze. Po powrocie ojca do domu, odmawiany jest kidusz, czyli błogosławieństwo nad czarą wina. Do wina służą specjalne kieliszki zwane kiduszowymi. Potem przychodzi czas na podzielenie chały – specjalnej bułki, którą kobiety przygotowują w przeddzień szabatu, symbolizującej mannę zesłaną na pustynię przez Boga.

Świeczniki szabasowe,
Muzeum Regionalne w Pińczowie

Innymi tradycyjnymi potrawami są faszerowane ryby, cymes (siekana wątróbka), rosół z knedelkami, barszcz czerwony, kugel (babka ziemniaczana lub makaronowa), czulent (gulasz z mięsa, fasoli, cebuli, kaszy), kompot.

Poza piątkową kolacją istotną rolę odgrywa sobotni obiad oraz wieczorny posiłek (przez zapadnięciem zmroku) – Szalosz Seudot. Po nim przychodzi czas na pożegnanie szabatu – Hawdala – czyli ceremonię oddzielenia dnia świątecznego od powszedniego. Ma ona formę błogosławieństwa nad winem, wonnościami i światłem świecy. W balsamikach zapala się wtedy zioła.

Lichtarz szabasowy, balsaminka, Lubaczów

Rosz ha-Szana

Rosz ha-Szana to żydowski Nowy Rok. W tradycji polskiej przyjęło się określać go mianem Święta Trąbek (od zwyczaju trąbienia w szofer). Przypada na pierwszy dzień miesiąca Tiszri, trwa dwa dni. Święto upamiętnia akt stworzenia świata. Rozpoczyna czas 10 dni pokutnych, zakończonych świętem Jon Kippur.

W dzień poprzedzający święto należy wykąpać się, ostrzyc i założyć nowe ubranie (lub chociaż jedną nową rzecz). Wieczorem, w czasie modlitw w synagodze Żydzi dokonują rachunku sumienia.

Podczas modlitw rozbrzmiewa dźwięk szofaru – rogu baraniego bądź koźlego, symbolizującego m.in. wezwanie do powrotu do Boga i stanięcie przed Nim z bagażem swoich grzechów. W tym czasie Bóg rozsądzać ma każdego człowieka – zapisywać do księgi życia, śmierci bądź podejmować decyzję odnośnie jego losu w Jon Kippur.

Z tym świętem wiąże się również ludowa praktyka tashlich – polegająca na wyrzuceniu w nurt płynącej wody drobin wytrząśniętych z kieszeni. Jest to symbol pozbywania się grzechów.

Po części modlitewnej następuje czas składania życzeń: "Obyście byli zapisani na Dobry Rok!" i uroczysta kolacja. Jej cechą charakterystyczną jest zwyczaj dodawania do potraw miodu – co oznaczać ma słodki i szczęśliwy rok.

Żydzi nad brzegiem Wisły podczas tzw. taszlich. W głębi widoczny Most Kolejowy przy Cytadeli (Gdański) (1930/10), Warszawa; Zdjęcie ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

A. Gierzyński, *Święto trąbek*, Muzeum Narodowe, Warszawa

Jom Kippur

Święto zwane jest Dniem Pojednania. Przypada 10 dnia miesiąca tiszri.

Ma ono charakter pokutny. Przygotowaniem do niego jest 10 dni od święta Rosz ha-Szana (czas obu świąt i okres między nimi nazywa się Jamim Noraim – Straszne Dni). W czas dni postu Żydzi przypominają sobie o swojej grzeszności, starają się wzbudzić w sobie skruchę i żal. Odwiedza się również cmentarze, rozdaje jałmużnę ubogim, składa wizyty znajomym, prosząc o wybaczenie i pojednanie.

Na znak oczyszczenia rytualnego, w przeddzień święta należy wziąć kąpiel w mykwie. Dzień wypełniony jest modlitwami w synagodze, których część stanowią modlitwy za zmarłych. Specjalną praktyką tego dnia jest publiczne wyznanie grzechów, czyli odmówienie modlitwy, w której wymienione są popełnione winy. Cały dzień przenika tajemnica małości człowieka i bezmiaru miłości Boga. Tego dnia mężczyźni zakładają biały kitel – znak czystości. Koniec święta ogłasza głos szofaru.

Sukot

"Po czym Pan powiedział do Mojżesza:
Powiedz do synów Izraela:
Piętnastego dnia tego siódmego miesiąca
jest Święto Namiotów przez siedem dni dla Pana."
(Księga Kapłańska 23, 33-36)

Ponieważ obchodzone jest 15-21 dnia tiszri – w porze jesiennej, po zbiorze plonów, ma ono m.in. charakter rolniczy – dziękczynny za czas żniw. Poza tym jednak przypomina czas wędrówki po pustyni, trudów tego okresu (jak chociażby brak stałych domów) ale i szczęścia po wejściu do Ziemi Obiecanej. Święto trwa siedem (a poza Izraelem osiem dni).

W okresie judaizmu świątynnego, Żydzi masowo przybywali do Jerozolimy, by tam w kuczkach (namiotach zbudowanych z gałęzi drzew) razem spędzać czas na modlitwach.

Współcześnie Żydzi budują szałasy (sukki, kuczki), najczęściej w pobliżu domostwa. W środku ustawia się stół, ławę i leżankę. W czasie święta mieszkają w nich mężczyźni – modlą się w nich, spożywają posiłki. Podaje się wtedy potrawy słodkie – symbolizujące bogactwo.

Każda żydowska rodzina powinna w mieć szałas. W specjalnych przypadkach można skorzystać z szałasu sąsiadów, rodziny. Rodzinne uczyty w szałasie są chwilami radości, zabawy. Dzieci niejednokrotnie przystrajają szałas swoimi ozdobami.

Siódmy dzień Sukot to Hoszana Raba (Wielka Radość). Podczas nabożeństwa porannego wierni machają etrogiem (zieloną cytrynką) i bukietem nazywanym lulaw, w cztery strony świata oraz ku górze i ku dołowi jako znak wszechobecnej istoty Boga. Wierzący Żydzi obchodzą siedem razy bimę w synagodze i odmawiają modlitwy, zwane "hoszanot".

W Hoszana Raba, według wierzeń, zapada decyzja dotycząca losu człowieka.

Kuczka w Płocku, fot. K. Bielawski

Chanuka

"Błogosławiony bądź, Panie nasz i Boże, Królu wszechświata,
który uświęciłeś nas Swoimi przykazaniami
i nakazałeś nam zapalać światła chanukowe."
(Pierwsze błogosławieństwo na święto Chanuka)

Chanuka – zwane Świętem Wiecznego Światła, rozpoczyna się 28 dnia miesiąca kislew. Święto upamiętnia oczyszczenie Świątyni Jerozolimskiej przez Judę Machabeusza z posągów greckich bóstw po zwycięstwie nad wojskami syryjskimi. Aby wznowić kult, potrzebna była oliwa do zapalenia menory. Chociaż znaleziono tylko jej małą porcję – świecznik palił się cudownie przez 8 dni. Stąd – związek święta ze światłem. Niezwykłe doniosłym rytuałem jest zapalenie świec – pierwszego dnia jednej, drugiego dwóch, i tak aż do dnia ósmego. Do światel chanukowych używa się specjalnego ośmioramiennego świecznika zwanego chanukija. Świece zapala się w drzwiach lub oknach, aby były widziane na zewnątrz, jako świadectwo cudu. Śpiewa się wtedy hymn *Moaz Cur*.

Z okazji Chanuki dzieci dostają pieniądze lub prezenty. Bawią się również w grę nazywaną „bączkiem” (drajdel). Na czworobocznym bączku (zazwyczaj z drewna lub ołowiu) znajdują się pierwsze litery hebrajskie od zdania „wielki cud zdarzył się tam”, z których każda oznacza wygraną albo przegraną. Są to niezwykle radosne dni. Żydzi cieszą się wtedy bowiem również z życia w wolnym Państwie Izrael. Spędzają czas z rodziną, wspólnie bawiąc i spożywając tradycyjne potrawy – przede wszystkim smażone na oliwie – co stanowi kolejne nawiązanie do opowieści o menorze świątynnej.

Lampa chanukowa, Judaika w Kamienicy Celejowskiej,
Kazimierz nad Wisłą, fot. K. Bielawski

XIX wieczna lampa chanukowa z Małopolski,
Muzeum Nadwiślańskie, fot. W. Santorek

Lampa chanukowa, fot. ze zbiorów MHŻP

Purim

"Żydzi postanowili i wzięli na siebie i na potomstwo swoje, i na wszystkich przyłączających się do nich, obowiązek nieprzemijający obchodzenia owych dni, stosownie do pisma i stosownie do czasu - z roku na rok. Owe dni będą wspomniane i świętowane we wszystkich pokoleniach z rodziny na rodzinę i z państwa do państwa, i z miasta do miasta. I owe dni Purim nie zaginą wśród Żydów, i pamięć ich nie ustanie u potomnych."

(Księga Estery 9, 27-28)

Święto Purim przypada 14 dnia miesiąca adar. Jest to najradośniejszy miesiąc roku żydowskiego – według tradycji to miesiąc urodzin i śmierci Mojżesza. Nazwa święta pochodzi od słowa "pur", znaczącego "los". Tradycja Purim sięga przekazów, według których Estera – Żydówka – żona perskiego króla Achaszweosza uratowała naród swych przodków przed prześladowaniem Hamana. Haman urażony kiedyś przez wuja Estery – Mordechaja – zapragnął zemsty. Jako wysoki urzędnik w państwie przekonał bowiem władcę, iż należy zgładzić Żydów (w tym i Esterę i Mordechaja). Spisek został ujawniony, a Haman ukarany śmiercią.

Purim to święto wielkiej radości i ufności w to, że Bóg wybawia naród Izraela. Zakazy jest post i umartwianie. Należy jednak spełnić cztery micwy (obowiązki): wysłuchanie tekstu Księgi Estery, podarowanie dwóch posiłków biedakom (lub złożenie należnej ofiary pieniężnej), wysłanie podarków dla przyjaciół, Seudat Purim – wspólny rodzinny posiłek. Wskazane jest picie alkoholu. Można użyć alkoholu aż

tyle,

by nie odróżnić okrzyków „bądź błogosławiony Mordechaju” od „bądź przeklęty Hamanie!”.

Podczas czytania Księgi Estery, według zwyczaju, za każdym razem gdy rozbrzmiewa imię Haman – zagłusza się je tupaniem i kołatkami. Pośród radosnych zwyczajów popularne jest wykonywanie kukły Hamana, którą potem spala się. Żydzi zakładają maski i barwne stroje. Specjalną potrawą są trójkątne pierożki nadziewane marmoladą i makiem – „kieszenie” lub „uszy Hamana”.

Purim w Synagodze Nożyków w Warszawie,
fot. K. Bielawski

Purim w Synagodze Nożyków w Warszawie,
fot. K. Bielawski

Pesach

„A piętnastego dnia tego miesiąca jest Święto Przaśników dla Pana – przez siedem dni będziecie jedli tylko przaśne chleby. Pierwszego dnia będzie dla was zwołanie święte: nie będziecie wykonywać żadnej pracy. Przez siedem dni będziecie składali w ofierze dla Pana ofiarę spalaną, siódmego dnia będzie święte zwołanie, nie będziecie [w tym dniu] wykonywać żadnej pracy.”
(Księga Kapłańska 23, 6-8)

To jedno z najstarszych i najważniejszych świąt, ustanowione przez Boga. Jest świętem pielgrzymim. Upamiętnia noc, podczas której anioł Boży przechodzący przez Egipt i niosący śmierć wszystkiemu co pierworodne, ochronił domy Izraelitów oznaczone krwią baranka paschalnego. Konsekwencją tej nocy było wypuszczenie Izraelitów z niewoli przez przerażonego faraona. Obchodzone jest podczas pierwszej pełni księżyca po wiosennym zrównaniu dnia z nocą – czyli 15 dnia nisan. Trwa 8 dni.

Przygotowanie do Pesach wymaga wiele pracy. W tygodniu przed świętem, usuwa się z domu wszelkie ślady chleba pieczonego na zakwasie – chamec. Wymiata się z okruchów najmniejsze szczeliny, czyści ubrania. Wieczorem w przeddzień święta – czyli wieczorem 14 nisan – odbywa się uroczyste oczyszczanie domu z kwasu. Ojciec rodziny odszukuje schowane wcześniej przez matkę dziesięć kawałków chleba, wygłasza nad nimi modlitwę, następnego ranka pali w ogniu. W wysprzątanym pokoju nakrywa się stół i przyozdabia go. Jest on bowiem centrum całej ceremonii.

Najważniejszym momentem święta, po powrocie z synagogi, jest uroczysta kolacja, w której uczestniczy cała rodzina. Ortodoksyjni Żydzi posiadają często osobny komplet naczyń używanych tylko do tej wieczerzy. Ojciec rodziny odmawia błogosławieństwo nad winem, wypijanym przez gości (kidusz). Następnie spożywa się macę i gorzkie zioła. Pośrodku stołu pozostaje jeden kielich – dla Eliasza, który poprzedzić na przyjście Mesjasza. Zostawia się również uchylone drzwi – dla gościa, pod którego postacią może ukrywać się prorok.

Najmłodsze dziecko zadaje szereg pytań, zaczynając od: „Dlaczego się wyróżnia wieczór niniejszy od wszystkich innych wieczorów?”. Głowa rodziny wyjaśnia wszystko odpowiedziami zawartymi w Hagadzie – zbiorze modlitw i błogosławieństw i opowieści o wyjściu Izraelitów z niewoli. Odśpiewuje się psalmy Hallelu.

Ważnym elementem święta jest przygotowanie potraw o symbolicznym znaczeniu. Układa się je na talerzu sederowym. Są to: trzy kawałki macy, kawałek mięsa z kością (symbol składanych ofiar), gorzkie zioła (lub chrzan i pietruszka), pieczone jajko (symbol płodności), słona woda (w której maczając potrawy, wspomina się o łzach wylanych w niewoli), charoset (potrawa m.in. z jabłek orzechów, cynamonu, migdałów – przypominająca materiał z którego Izraelici wyrabiali w Egipcie cegły). Spożywa się również wątróbkę, cymes, ryby, owce, słodycze.

Mężczyźni zakładają tego dnia białe kitle lub ubierają się w strój Izraelitów, zbierających się do opuszczenia Egiptu. Kobiety i dzieci ubierają się elegancko by podkreślić uroczysty charakter wieczoru.

Talerz sederowy z ekspozycji Żydowskiego Instytutu Historycznego im. E. Ringelbluma, fot. K. Bielawski

Srebrny kielich sederowy, pochodzący z Warszawy, znajduje się obecnie w zbiorach Muzeum Ziemi Kępińskiej

Szawuot

„Będziesz obchodził Święto Tygodni, pierwocin żniwa, pszenicy”
(Księga Wyjścia 34,22,)

Jest to starożytne święto pierwszych plonów. Obok Sukot i Pesach jest trzecim świętem pielgrzymim. W starożytności bowiem wierni przybywali tego dnia do Jerozolimy, aby zanieść do Świątyni owoce i bochenki chleba wypieczone z młodej pszenicy. Jest nazywane Świętem Tygodni lub Jom ha-Bikurim – czyli świętem pierwocin. Obchodzone jest 50 dni po święcie Paschy, 6 dnia miesiąca siwan w Izraelu, a poza Izraelem – 6 i 7.

Według tradycji tego dnia Mojżesz otrzymał od Boga dziesięcioro przykazań. Ponieważ Góra Synaj miała pokryć się wtedy bujną roślinnością i barwnymi kwiatami, dekoruje się wewnątrz synagogi młodymi roślinami.

Przed Szawuot rozpowszechnił się zwyczaj czytania Tory przez całą noc. Według przekazu naród czekający na Mojżesza pod Synajem zasnął – teraz więc czuwa się w wigilię święta. Pierwszego dnia w synagodze czyta się tekst dziesięciu przykazań oraz historię Ruth:

Pewien człowiek o imieniu Elimelek wraz ze swoją żoną – Noemi, w czasie głodu opuścili Betlejem i zamieszkali w ziemi Moabu. Tam też znaleźli sobie żony ich synowie. Jednak młode kobiety – Orpa i Ruth szybko owdowiały. Pozostały we trzy – razem z teściową. Noemi postanowiła powrócić w rodzinne strony, nakłaniając synowe do pozostania. Orpa spełniła jej życzenie, ale Ruth nie pozwoliła jej odejść samotnie. Podążyła za Noemi – dając świadectwo wierności i miłości. Chcąc wyżywić siebie i teściową, w porze żniw, Ruth zbierała kłosa na polu majątnego Booza. Za wskazówką teściowej poprosiła Booza, by pojął ją za żonę – aby ochronić przed utratą ziemię po zmarłym teściu i zachować jego imię na dalsze pokolenia. Wzruszony bezinteresownością młodej kobiety mężczyzna poślubił ją, ta zaś urodziła mu dziecko, którego prawnuk Dawid – został w przyszłości królem.

W czasie wieczerzy świątecznej spożywa się potrawy z mleka. Współcześnie, często w święto Szawuot odbywają się bar micwy – przyjęcie chłopców do grona wiernych w synagodze.

Tisza be-Aw

Święto Tisza b`Aw obchodzone jest dziewiątego dnia miesiąca Aw. Przypomina wiernym o zburzeniu Świątyni Jerozolimskiej przez Nabuchodonozora i Drugiej Świątyni przez Tytusa.

Z tą datą związane są również inne tragiczne dla Żydów wydarzenia, jak np. klęska powstania Bar Kochby, dlatego też jest to data, która na stałe wpisała się jako data smutnych rocznic).

Tego dnia wyznawcy judaizmu zachowują ścisły post (od wschodu do zachodu słońca). Dzień wypełniają praktykami pokutnymi, modlitwami za zmarłych. Modlący się w synagodze Żydzi zdejmują obuwie. Tak jak w czasie żałoby siada się podczas modłów na niskich stołkach, albo na podłodze. Tego dnia odczytuje się teksty Trenów Jeremiasza i hymny opowiadające o prześladowaniu Żydów.

Bibliografia:

Cała Alina, Węgrzynek Hanna, Zalewska Gabriela, *Historia i kultura Żydów polskich. Słownik*, Warszawa 2000.

Dylewski Adam, *Śladami Żydów polskich*, Bielsko-Biała 2002.

Gal-Ed Efrad, *Księga świąt żydowskich*, Warszawa 2005.

Salomon Norman, *Judaizm*, Warszawa 1996.

Siemieński Mieczysław, *Księga świąt i obyczajów żydowskich*, Warszawa 1993.

Tyloch Witold, *Judaizm*, Warszawa 1987.

Unterman Alan, *Żydzi. Wiara i życie*, Łódź 1989.